

14. september

Oddagrein

LEYGARDAGIN 14. september vóru gingin 50 ár síðan fólkaatkvøðuna í 1946. Eina hálva öld hava vit síðan hildið fast um alt danskt, sjálvt um vit vóru eyðmyktir á ein hátt, ið er at kapa bæði so og so. At tað skuldi kunna lata seg gera at senda eitt parlament til hús á tann hátt hetta var gjørt, sigur nógva um okkara tilvit sum fólk. Og tað sigur nógva um Danmark og demokratíð.

FORT varð fram, at meirilutin var so mikil lítil, at hann var ikki nóg stórur til at fáa avleiðingar! - Verður hugt nærri eftir hvussu valornustan fór, so kann tað setast spurnartekin við, um nú hesin meiriluti var so lítil, sum tøluni sýndu.

FYRST og fremst er at hyggja nærri eftir, hvat tað í veruleikanum var aktivt um. Tí verður tað gjørt, so er greitt, at tað var ikki aktivt um loysing ella ikki loysing. Tað var aktivt um og ímóti avleiðingunum av einum vali. Og uttan nakran íva var valúrlit eisini tyðulig ábending um, hvat fólk hildu um danskt harra- og embætismannaveldi í fleiri hundráð ár.

VALIÐ var tviðt eitt val millum sálarliga tráan og líkamligan terv, og tveir veljandi vóru høtt.

A VALFUNDUM í gættum, timum, samkomun og kirkjum, vóru málaðar ræðandi myndir. Millum nógvar aðrar höttanir, var sagt: Atkvæði tit loysing, so fara barmini at ganga svong, vit fara øll at líða hungur og halli - Hesin málin at ræða fólk tók fast hjá foreldrum, ið varðaðu av børnum. Hugsu vit um, hvat foreldur hava fremst í huga í sambandi við síni børn, so er greitt, at tað meira hava verið "avleiðingarnar" av valinum, ið havdar hava verið í huga, heldur enn ríkisráðfarliga støða okkara. Tað er heldur ikki nakar ívi um, at úrlitið av valinum hevði verið aðrivið markant, vóru demagogiskar höttanir ikki partur av valúrlitið.

HESAR höttanir um hungursneyð og deyðan í durinum, tiknar við, er einki lægt, at meirilutin gjørdist tepur, tí hvør velur hungur og hall?

NOGV vatn er runnið í havið síðan 14. sept. 1946. Og tí ber, at hyggja eftir, hvussu sannir, vælmeinandi og heiljartarar danir hava verið mótvægis feroyingum, bæði fyr og eftir 1946. Tað er so nógva, ið tað ber til at seta spurnartekin við. Tað er so nógva, ið er ívast um. Kannar ein viðurskiftini, og síðan leggur saman og trekkir frá, so er eingin ívi um, at mangar danskar avgerðir viðvíkjandi Føroyum og feroyingum eru meira enn ívasaman, um tí hyggur at hesum avgerðum við stóði í einastu treyt, ið átti at havt ligið til grund fyrir donskum avgerðum viðvíkjandi Føroyum: Hvat er best fyr tað fólk, her byr?

NOGVAR avgerðir hava verið okkum beinleiðis at meini! - og ikki er nógva fyr í einari oddagrein at viðgera øll tveir mongu einstøku málini. Bert eittans.

HYGGJA vit til okkara fiskastovnar, so hevur tað tveir seinastu 100 árini ikki verið fiskandi - við Føroyar - hjá feroyingum. Føroysku grunnarnir hava í ártundráðir verið eitt úttanríkisministerið handlið: Objekt: Allar handilsavtarar, danir hava gjørt við Stóra Bretland og Frakland, hava eisini umfata rættindi hjá hesum stórveldum til at fiska í feroyskum havum - og inn at klettinum við Føroyar! -

Í FINASTA lagi siga Dimmalættingarkapitalistar, ið rættuliga gerdu burtur av sær í oddagrein tann 12. September, har enn eitt dæmi um surrealistisk demagogiska indoktrinering stungur stíð ódamliga høvd upp úr tunnum. Í finasta lagi siga so mong: Afturfyr avreiðdar fiskastovnar fáa vit okkara árliga dosis av euforiserandi stundningil - Sum kompensasjon fyr, at bretar og fraklandingar, við loyvi frá donum kundu fara við okkara fiski - fara vit at spyrja? Við bretsk/fronsku konventiónini frá 1839 og donsk/bretska avtalin frá 1901 í huga, kann so hugleiðast um, hvat "blokkurin" er verður í fiskavekt?

TER í luttuni, um 800 milliónir krónur, byttar við 10 svarta til 80 milliónir kíló av fiski. Hetta bytt aftur við 1000 gevur 80.000 tons. Mongu árini undan flytingini av fiskimarkinum, fiskaðu feroyingar við Føroyar, ímeðal millum 10 og 20.000 tons. Eftir at markað fór út hava vit lært, at tað hevur verið gjørligt at taka 120.000 tons um árið. Munurin millum tað síndið, vit fingup, og tað, sum útlendingar við danskan hjálp fóru við, er í gyltum gulli væl meira verður, heldur enn hesin so hávaði - blokkur! - Hvat veruliga virðið hevur verið, tá hugsað verður, at hesin "handil" hevur svarað til, at nógva meira enn 100.000 tons um árið eru flutt óviðgjærd av landinum, er eitt heilt annað og ikki selt syrgiligt kapitál.

LEYGARMORGUNIN 14. September - 50 ár eftir 14. September - avdúkar donsk pressa, við stóði í amerikanskum arkivum, at danska stjórnin rætt og slætt hevur logið loddraett, í sambandi við tvangs-flytingarnar av Thulebyggunum í sambandi við amerikansku hermáðarstöðirnar í Grønland...! Er tað her sum har, ella hvussu? - Í báðum ferum er tað ein donsk stjórn - bæði her og har!

ER TAÐ ikki hugsandi, at vit í donskum, enskum, fronskum og týskum arkivum fara at finna "notari" um fiskirættindi við Føroyar sum part av handilsligum avtalum landanna millum, hvørt árið heilt aftur frá fyr 16. öld? - Ella er tað óhugsandi? - Fransar høvdu í mong Harrans ár fiskað millum 30 og 40.000 tons - í 73 - heili 53.000 tons - av upsa við Føroyar, langt áðrenn feroyingar vóru varugir við, at hesin fiskur var eitt handilsligt aktiv. Um somu tíð hava týskir trolarar tikið tað, sum var av gyltum kongafiski. Hvat bretar hava fiskað er ikki gott at vita.

Í SvF hoyrdu vit í vikuni, ið fór, Kjartan Hoydal tósa um ilgrunan, hann hevur um Trojanska hestin í Tinganesi. Áður enn tað var í SvF skjálpragvað, at danska stjórnin eisini kundi "bileggja" sær skjól úr tí "uttanvæltáða" stovni, sum eftir einari lotu dró inn meginpartin av okkara ognum og gjørdi sær til einkis. Jú - vit hava Jóannes! - men hvat við Nyrup, Schlüter og so aftur í gjeðnum røðina av "vælmeyndandi" donskum forsætisráðharum gjøgnum tíðirnar?

IKKI er neyðugt gjølligari at nema við hendringar seinastu seks árini - Um eitt ár hava vit aftur ein 14. september.

- Vit fáa at siggja!

Sosialurin

Gloymdur er solidariteturin

Viðmerking



Sverre Midjord
skrivur

Lat tað verða sagt beinanvegin, at tað ikki er lætt at umsita okkara fiskirættindi, soleiðis at øll vera nøgd. Tað er bara ein av teimum stóru trupulleikumum, tað til eina og hvørja tíð sitandi landsstýri hevur at dragast við. Hetta var ein av orsökunum til at vit til seinasta val fingur verkamannafylkingina. Tey, sum stóðu aftanfyr hesa fylking høvdu tey flestu verið dyggir stuðlar hjá javnaðarflokkinum, men misnøgd við tann politikk, sum flokkurin var noyddur at føra, var so seinni stovnanin av Verkamannafylkingini. Meðan áðrenn hetta hendi, var tann samgonga, sum var ímillum fólkaflokkinn og javnaðarflokkin slitin, og tikið bleiv saman við tjóðveldinum og sjálvstýrisflokkinum.

Hetta samarbeiðið fekk ikki langa livitíð, helst av tí at sjálvstýrisflokkurin hevði innanhýsis trupulleikar, sum seinna fóru við sær, at hann fór í tvíningar, eitt av teimum úrslitum, sum mangan kemur av innanhýsis ósemju. Tað vóru serliga tveir persónar, sum vóru serliga fegnir um at fólkaflokkurin var koyrdur úr Tinganesi, og tað vóru fákfelagsformennin Ingeborg Vinther og Óli Jacob-

sen.

Sjálvt frøin yvir skiftið í Tinganesi helt ikki leingi hjá fákfelagsleiðarunum, teir vóru og við góðum grundum misnøgdir, tí tað hendi einki, sum bar á tað bord, at arbeiðsloysið, sum var vaksandi, at tað bleiv ikki gjørt nakað munagott at bota um hesa støðuna. Tó eitt var so komið, og tað var arbeiðsloysistryggingin. Hend misnøgd við fólka politikkinn var so tann, at stovnaði verkamannafylkingina, og tey søgdu, at teirra flokkur vildi fáa stóran týðning fyr verkafólkið og fiskimannin, tí um tey komu í lógtíð, so vildu tey eftir nókrum fám døgum syrgja fyr, at arbeiðsloysið var burtur. Tað, sum tey søgdu, at Føroya Javnaðarflokkur ikki hevði megnað, tað skuldu tey avgreiða beinanvegin, og so varð skoytt uppí, at teirra uppgáva var at halda fólkaflokkinn frá allari politiskari ávirkan.

Við slíkum lyftum givin av umboðum fyr verkamannafylkingina bæði á sjógvi og landi var greitt, at tey vildu fáa eitt gott val, og tað fingur tey eisini, tey vundu valið, tey fingur javnaðarflokkin skerdan frá 10 lógtingslimum til 5 lógtingslimir. Hetta var eisini eitt av teirra nýskjum. Og eg taki ikki munin av fullan, tað er tað einasta, sum hesin flokkurin higartil hevur greitt, og nú skeiðið er hálvrunnið, so hava tey slept øllum lyftum, við tey flutt og heilt hava viðgivið seg í fávningin á júst tí flokki, sum tey skuldu halda uttanfyr. Tey hava givið alla politiska ávirkan í hendurnar á teimum borgarlígu, arbeiðsloysið er ikki loyst og nú okkara útróðarmenn er komnir í stórar trupulleikar, har landsstýrismaðurin umsitandi fiskivinnumál, sum skuldi loyst

hetta politiskt, hann kastar trupulleikarnar aftur til útróðarfelagið, og hetta vil føra tað við sær, sum formaðurin í útróðarfelagnum í sunnar heit í Suðuroynni sigur, »hetta sum nú hendir, ger tað, at útróðarfelagið syndrast«. Og hetta er uttan iva eitt av teimum stóru málunum, sum verandi samgonga hevur sett sær, at knúsa fákfelagsrørsluna, bæði á sjógvi og landi. Tað gongur tyðuliga fram, at tann vanliga fiskimaðurin og løntakarinn ikki hevur nakran góðan í verandi samgonga. Tað kom tyðuliga fram, tá John Petersen í sambandi við stuðul til ein part av fiskiflotanum greitt segði frá »Tær milliónir, sum verða latnar, verða latnar til skipini, fiskimenninir fáa ikki eitt oyra«.

Tað eru jú reiðarastuðlar, sum í dag sita við buktini og báðum endunum. Manningarnar, sum eru limir hjá Óla Jacobsen, skulu ikki fáa eitt oyra, og útróðarflokkinn, sum hevði fingið tilsoðn frá John Petersen, meðan hann sat í andstöðu og frá verandi lógtingsformanni, at teir vildu syrgja fyr, at útróðarflokkinn og útróðarmenn skuldu fáa eina liviliga tilveru, teir skuldu fáa eina skipan, sum teir kundu liva við. Hesa tilsoðn sigur formaðurin fyr M.U. - í blaðsamrøðu. - Við hesari tilsoðn og við sjálvmformanninum í Føroya Fiskimannafelag í borgarlígu samgongu skuldi hetta verið borbort.

Men Óli Jacobsen, formaður Føroya Fiskimannafelags, hann letur sum einki. Hann er kominn á ta rók, sum hann væl altíð hevur stílað eftir, tí í dag er tað fólkaflokkurin, sum hevur ræðið her á landi, og hann ger, sum honum lystir, við stuðli til reiðararnar, menn ikki eitt kløvið tveyoyra til fiskimennin, tí eitt er greitt,

útróðarmenninir eru eisini limir í Føroya Fiskimannafelag.

Gloymdur eru givin lyfti, og gloymdur er solidariteturin við teimum, sum eru grundstuðlarnir undir samfelag okkara.

Tað seinasta, sum nú frættist er, at teir hava selt TEISTAN og so verður sagt, at nú skal SMYRIL burturav sigla uppá Suðuroy.

Rutan, sum samfelagið hevur bygt upp við sigling við fiski til Skotland, hon skal privatiserast, tó við stuðli úr landskassanum, og hetta er júst nakað, sum hóvar teimum borgarlígu, privatiserast við stuðli úr landskassanum, tá nú umstøðurnar gerast soleiðis, at Smyril ikki er tøkur, hvat ætlan hevur so landsstýrið við siglingini uppá Suðuroy.

Sjálvandi hetta tryggjar landsstýrismánum í samferðslumálum, at hann nú kann siga, at vit hava Dúgvuna tøka.

Tað at fleiri sjómenn nú bliva arbeiðsleysir, tað órógvur ikki borgarlígu samgonguna, og aðrir trupulleikar, sum koma at standast av hesari avgerð teirra. Tað sakar heldur ikki, tí teir eru tryggjaðir enn eina tíð, men eitt val kemur, tað slepst ikki uttanum, og tá fáa vit móguliga at vita, hvussu nógvar pengar teir fingur fyr at avtøfta tryggleikan hjá suðuroyingum at ferðast, og hvussu nógva tað fer at kosta at privatisera rutuna til Skotland við landskassatuðli.

Javnaðarflokkurin hevur nú fingið sær skrivstovu í Tórshavn, hetta fyr at koma nærri at limum sínum varð sagt. Her eru viðurskifti, sum flokkurin eigur at gera nakað við, og tað beinanvegin.

Sverre Midjord

KONFIRMATIÓNSKORT
Í HEILSØLU

Tlf. 11644 - 16226

Frá PIZZARIA

Hesa vikuna,
frá mánaðeg til hósdag, hava vit
heyst TILBOÐ:
20 kr. í avsláttir pr. pizza